

ks. Piotr Walkiewicz, Radom

EKLEZJALNY WYMIAR ŻYCIA ŚWIECKICH KONSEKROWANYCH

Życie konsekrowane jest nierozzerwalnie związane z tajemnicą Kościoła. „Wynika to jednoznacznie z faktu, że profesja rad ewangelicznych jest głęboko powiązana z tajemnicą Chrystusa, ma bowiem uobecniać niejako tę formę życia, którą On wybrał, wskazując na nią jako na wartość absolutną i eschatologiczną. Sam Jezus, polewując wybrane osoby, aby porzuciły wszystko i poszły za Nim, dał początek tej formie życia, która pod działaniem Ducha Świętego miała się w następnych stuleciach rozwinąć stopniowo w różnorakie formy życia konsekrowanego” (VC 29)¹.

Jedną z tych form są właśnie instytuty świeckie. Zarówno w dokumentach Kościoła jak i literaturze teologicznej im poświęconej problem eklezjalnego ich wymiaru zajmuje bardzo wiele miejsca. Jest to również jeden z najistotniejszych elementów stanowiących o fizjonomii duchowej świeckich konsekrowanych. Świadomość eklezjalna członka instytutu świeckiego decyduje o przeżywaniu jako wartości „bycie” z Kościoła, w Kościele i dla Kościoła oraz nadaje eklezjalny charakter pełnionej misji.

Z racji jednak wielu nieporozumień i błędnego pojmowania roli i miejsca członków instytutów świeckich w Kościele, zwłaszcza we wspólnocie parafialnej, wynikający najczęściej z braku znajomości tej nowej rzeczywistości, jaką są instytuty świeckie, warto przyjrzeć się relacji świeckiego konsekrowanego do Kościoła, sposobowi przeżywania i kształtowania własnej eklezjalności oraz wpływającym z niego konsekwencjom dla misji członków instytutów świeckich. Rozpatrzone to zostanie zarówno w wymiarze Kościoła powszechnego jak i Kościoła lokalnego.

1. W komunii z Kościołem powszechnym

Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa jest wspólnotą ludu Bożego, na którą składają się trzy stany życia: kapłański, świecki i życia konsekrowanego². Mówi się też o wielu członkach i organach tworzących wspólnotę Kościoła, które jednak są ściśle związane i współdziałają wzajemnie ze sobą, gdyż „uczestniczą w tej samej wierze, w tym samym życiu, w tym samym posłannictwie i w tej samej odpowiedzialności Kościoła, jakkolwiek różnią się pewnym darem, szczególnym charyzma-

¹ Por. W. Słomka, *Eklezjalny rys życia konsekrowanego*, w: *Vita consecrata. Adhortacja. Tekst i komentarze*, red. A. J. Nowak, Lublin 1998, s. 213-224.

² Widoczne jest niekiedy pewne zamieszanie w rozumieniu stanów życia. Np. A. Wójcikowski wymienia jako stany życia w Kościele stan świecki, kapłański i zakonny. Dwa ostatnie, jak wskazuje, istnieją w relacji do stanu świeckiego: życie zakonne ma być przykładem dla niego, zaś życie kapłańskie mu służy. – Por. A.

tem Ducha Świętego Ożywiciela, udzielonym nie tylko dla osobistego dobra jednostki, lecz także dla całej wspólnoty”³.

Fakt przynależności do Kościoła i jej świadomość, jest jednym z bardziej istotnych czynników określających duchowość świeckich konsekrowanych. W odniesieniu do nich dokumenty mówią o nowym sposobie bycia Kościołem, który wymaga swoistego „zmysłu Kościoła” Taki więc kierunek niniejszej refleksji zostanie przyjęty.

a) Nowy sposób bycia Kościołem

Wymiar eklezjalny tej formy życia bardzo wyraźnie i wielokrotnie podkreślają dokumenty Kościoła poczynając od *Provida Mater Ecclesia* (nr 1-3). Świadomość tego wymiaru własnej konsekracji kształtuje codzienne postawy członków instytutów świeckich wobec całej otaczającej ich rzeczywistości. Winni oni zdawać sobie sprawę, że życie konsekrowane jest najpierw darem udzielonym przez Boga Kościołowi (por. VC 1). Jan Paweł II za Soborem Watykańskim II podkreśla, że konsekracja należy „niezaprzeczalnie do życia i świętości Kościoła” (LG 44; VC 29)⁴. Odnosi się to oczywiście także do świeckiej konsekracji, która jest w pełnym znaczeniu życiem konsekrowanym. Ona więc wiąże świeckiego konsekrowanego z Kościołem nie w sposób akcydentalny, lecz włącza w jego naturę, jego życie i świętość, co pozwala Kościołowi realizować jego misję w kontekście kulturowym, w jakim się znajduje. Niewątpliwie chodzi tu o nowy tytuł i nowy sposób powiązania z Kościołem, ponieważ te osoby już są z nim związane przede wszystkim przez sakrament chrztu i bierzmowania. Na ten nowy tytuł i nowy sposób powiązania wskazują również inne dokumenty Kościoła. Jednoznacznie wyraził to papież Paweł VI w słowach skierowanych do odpowiedzialnych generalnych instytutów świeckich w 1972 roku. O świeckich konsekrowanych powiedział wtedy, że z Chrystusem i przez Chrystusa są w Jego Kościele, stanowiąc żywotną część tego Kościoła⁵. Wcześniej ujął to w wypo-

Wójcikowski, *Gli Istituti secolari nella Chiesa*, „Dialogo” 22 (1993) nr 99, s. 108-109. C Rocchetta, mówiąc o stanach życia w oparciu o KPK, wskazuje na konieczność wyróżnienia dwóch płaszczyzn, na których zachodzą te podziały: na płaszczyźnie struktury hierarchicznej Kościoła wyróżnia stan świecki i duchowny, zaś stan życia konsekrowanego wyłania się na płaszczyźnie życia i świętości Kościoła i mogą do niego przynależać zarówno duchowni jak i świeccy. – Por. C. Rocchetta, *L'ecclesiologia del nuovo Codice e gli Istituti secolari*, w: *Gli Istituti secolari nel nuovo Codice del Diritto Canonico*, pr. zb., Milano 1984, s. 60-65.

³ Paweł VI, *List apostolski z okazji 25. rocznicy konstytucji apostolskiej „Provida Mater Ecclesia”*, w: *Z Chrystusem w świecie. Instytuty świeckie w 50-lecie „Provida Mater Ecclesia” Wypowiedzi Kościoła. Materiały z sympozjum*, red. M. Chmielewski, W. Słomka, K. Stawecka, Lublin 1997, s. 57.

⁴ Niektórzy wyrażają tę prawdę parafrazując słowa św. Cypriana: poza Kościołem nie ma konsekracji. – Por. Z. Krzyszowski, *Poza Kościołem nie ma konsekracji*, w: *Vita consecrata. Adhortacja. Tekst i komentarze*, s. 225-245. Z kolei ks. W. Słomka wyraża tę prawdę o życiu konsekrowanym, mówiąc, że jest ono „z Kościoła”. – Por. *Eklezjalny rys życia konsekrowanego*, s. 216-217.

⁵ Por. Paweł VI, *Do odpowiedzialnych generalnych instytutów świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie*, s. 67; E. Pironio, *Identita, attualita e missione (Vocazione originale nella*

wiedzi do uczestników I Światowego Kongresu Instytutów Świeckich: „Należycie do Kościoła ze szczególnego tytułu osób świeckich poświęconych Bogu”⁶. O nowym tytule przynależności do Kościoła decyduje więc konsekracja, zaś o nowym sposobie tej przynależności przeżywanie jej w świecie, tzn. połączenie jej ze świeckością.

Kościół pod kierunkiem Ducha Świętego strzeże, kontynuuje i pogłębia naukę o naśladowaniu Chrystusa drogą rad ewangelicznych. On także w pewien sposób tym darem dysponuje. To przez Kościół świecki jest włączany w szeregi instytutu, który uprzednio został zatwierdzony również przez Kościół, jak też Kościół przyjmuje jego dar całkowitego oddania się Chrystusowi poprzez kroczenie drogą radykalizmu ewangelicznego. Specjalna Komisja dla Instytutów Świeckich powołana przez Pawła VI w swoich *Refleksjach teologicznych* na temat instytutów świeckich stwierdza: „Kaźde wezwanie pójścia za Chrystusem jest wezwaniem do wspólnoty życia w Nim i w Kościele. Także praktyka i profesja rad ewangelicznych dokonuje się w Kościele nie tylko w sposób indywidualny, lecz także przez włączenie do wspólnot, jakie wzbudza Duch Święty za pomocą charyzmatów założycielskich, w których uczestniczą uczniowie, realizując między sobą braterską wspólnotę. Fundacje te są ściśle związane z życiem, jakie daje Kościołowi Duch Święty. [...] Całkowity i definitywny dar, jaki składają Chrystusowi członkowie tych instytutów, jest więc przyjmowany w imieniu Kościoła reprezentującego Chrystusa, i w takiej formie, jaką Kościół zatwierdził, przez władze ustanowione w każdym instytucie. W ten sposób powstają święte więzy, wiążące członków (por. LG 44). Tym samym Kościół przyjmując dar osoby naznacza ją w imieniu Boga znamieniem specjalnej konsekracji, jako należąca wyłącznie do Chrystusa i Jego dzieła zbawienia”⁷ Paweł VI wskazując zaś na wsparcie, jakie otrzymują ze strony Kościoła, dodał: „Wiedźcie więc, że Kościół wam ufa, Kościół wam towarzyszy, podtrzymuje was, uznaje was za swoich, za synów wybranych, za członków czynnych, świadomych i wiernych z jednej strony: z drugiej zaś za członków oddających się sprawie apostołstwa, gotowych do miłującego świadectwa, do służby, a gdy zajdzie potrzeba – do ofiary”⁸. Wskazuje tu więc bardzo wyraźnie na ich miejsce i rolę w Kościele. Prawdy te nie tylko decydują o pozycji świeckiego konsekrowanego w strukturze Kościoła, ale kształtują jego duchową postawę, uzewnętrzniającą się w świadomym przeżywaniu swej przynależności i zaangażowaniu w Kościele, którego będzie się czuł odpowiedzialną częścią.

W nawiązaniu do takiej roli wspólnoty Kościoła niekiedy określa się ją jako „Madrę attentę” świeckich konsekrowanych, czyli porównuje jej funkcję do ważnej, czujnej matki. Kościół pod kierownictwem Ducha Świętego czuwa nad życiem konsekrowanym ustalając zasady i określając praktykę życia radami ewangelicznymi. Dokonuje tego oczywiście poprzez hierarchię. Polega to na akceptacji przedstawianych reguł. Autor podkreśla więc pochodzenie pierwszego impulsu w kierunku praktykowania rad ewangelicznych od Ducha Świętego, inicjatywę fundatorów oraz

Chiesa), Milano 1985, s. 80-81; C. Bettiga, *Gli Istituti secolari nella Chiesa oggi: profezia e sfida*, „Dialogo” 27 (1999) nr 120, s. 26-27

⁶ Paweł VI, *Do I Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie*, s. 55.

⁷ Komisja dla Instytutów Świeckich, *Refleksje teologiczne na temat instytutów świeckich*, w: tamże, s. 73-74; por. M. Motylińska, *Wspólnota w instytucie świeckim*, w: tamże, s. 243-244; W. Seremak, *Rola życia konsekrowanego w Kościele w perspektywie Jubileuszu Roku 2000*, w: *Duchowość na progu trzeciego tysiąclecia* (seria „Duchowość w Polsce, t. 6), red. M. Chmielewski, Lublin 1999, s. 155-156.

konieczność aprobaty ze strony hierarchii, której zadaniem jest identyfikowanie darów Ducha Świętego i budowanie Mistycznego Ciała Chrystusa, w służbie doskonałej miłości Boga i bliźniego⁹.

Poza byciem darem Ducha Świętego dla całego Kościoła świeckość konsekrowana w sposób głęboki i konkretny wyraża nową relację Kościoła i świata oraz jest „uniwersalnym sakramentem zbawienia” Na miarę swego całkowitego oddania Chrystusowi członkowie instytutów świeckich są wyraźnym, konkretnym i skutecznym znakiem ewangelizacyjnej obecności Kościoła, a tym samym uświęcającego działania Ducha Świętego w świecie. Warunkiem jest jednak równoczesne autentyczne przeżywanie radykalizmu wynikającego z konsekracji oraz wierność własnej świeckości¹⁰.

Eklezjalny wymiar duchowości świeckich konsekrowanych wypływa więc najpierw z zakorzenienia konsekracji w naturze Kościoła, z ich bycia w Kościele i bycia Kościołem. Komunia ta jednak nie ogranicza się tylko do tego wymiaru. Zakłada ona inne wzajemne powiązania i zobowiązania ze strony wspólnoty Kościoła i świeckiego konsekrowanego. Członkowie instytutów świeckich również czerpią z tej wspólnoty. Wspólnota Kościoła poprzez zatwierdzenie instytutu daje im przede wszystkim gwarancję, „że droga proponowana przez instytut jest drogą ewangeliczną i jeśli zostanie podjęta w sposób wierny i wielkoduszny, poprowadzi do pełni miłości. Fakt, że z racji tego uznania całkowity i definitywny dar składany Chrystusowi przez powołaną osobę jest przyjmowany przez odpowiedzialnych instytutu w imieniu samego Kościoła, stanowi także gwarancję nowego obdarowania łaską, jaką jest specjalna konsekracja”¹¹. Tym samym jest też ona rękojmnią dojścia do wspólnoty i jedności z Chrystusem oraz zagwarantowaniem koniecznego na tej drodze wsparcia dla wytrwania w wierności przyjętym zobowiązaniom¹².

Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa i wspólnota ludu Bożego jest również miejscem formacji świeckich konsekrowanych. W Kościele jest ona przeżywana i Kościół ponosi za nią odpowiedzialność. Wpływa ona na rozpoznanie wezwania do praktykowania rad ewangelicznych w świecie i jego kształtowanie. W Kościele członkowie instytutów świeckich znajdują dla siebie potrzebne treści i wskazówki dla własnego rozwoju oraz postępu na drodze wiary. Wspólnota Kościoła ożywiana Duchem Świętym pomaga również mądrze rozwiązywać i pomyślnie przechodzić różne trudności i kryzysy na tej drodze ludzkiego życia. Bardzo istotny jest tu dynamizm i silna wiara wspólnoty Kościoła lokalnego, która jest zawsze umocnieniem dla jej członków. Sakramenty i słowo Boże obecne w Kościele są w tym najlepszą pomocą¹³.

⁸ Paweł VI, *Do I Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, s. 55.

⁹ Por. J. Beyer, *Come rileggere la „Provida Mater Ecclesia” oggi*, „Dialogo” 5 (1977) nr 26, s. 4-5.

¹⁰ Por. E. Pironio, *Identita, attualita e missione (La dimensione ecclesiale degli Istituti secolari)*, s. 97-99; M. Laguë, *Ecclesiologia e Istituti secolari. Far uscire la secolarita dalla «impasse»*, „Dialogo” 19 (1991) nr 88/89, s. 5-6.

¹¹ Kongregacja ds. Zakonów i Instytutów Świeckich. Sekcja Instytutów Świeckich, *Instytuty świeckie a rady ewangeliczne. Refleksja w oparciu o założenia nauki Kościoła, w: Z Chrystusem w świecie*, s. 134-135.

¹² Por. tenże, *Instytuty świeckie. Dokument informacyjny*, w: tamże, s. 151-152.

¹³ Por. E. Pironio, *Formacja członków i rola odpowiedzialnych*, w: tamże, s. 120.

urzeczywistnia się w zjednoczeniu z nim przez miłość¹⁷ Ta kościelna komunია wyrazi się więc w autentycznej wierności Pasterzom Kościoła, w szczególności następcy św. Piotra i lokalnego biskupa, oraz w wierności umysłu i serca wobec nauczania wszystkich biskupów. Jest to zawsze wymownym świadectwem wobec innych i źródłem mocy oraz skuteczności ich apostołstwa (por. VC 46). Przejawi się w tym również szczególne rozumienie posłuszeństwa w instytucjach świeckich, które nie polega tylko na szukaniu woli Bożej w codzienności, ale także dopuszcza ingerencję Kościoła i wspólnoty poprzez odpowiedzialnych instytucji w granicach przewidzianych przez instytucjonalne normy¹⁸.

Sentire cum Ecclesia będzie wymagało od świeckich konsekrowanych nie tylko biernej wierności i jedności z Pasterzami Kościoła, ale aktywnego włączenia się w służbę wspólnocie kościelnej, jej dobru i rozwojowi, stosownie oczywiście do właściwego im stanu świeckiego. Ta kwestia również wielokrotnie podejmowana jest w wypowiedziach Kościoła. Najpierw Paweł VI skierowuje do wszystkich uczestników I Światowego Kongresu Instytutów Świeckich, a potem do odpowiedzialnych za te instytucje wezwanie do troski o Kościół, do pielęgnowania i rozwijania przez świeckich konsekrowanych wspólnoty kościelnej oraz do jej umiłowania ponad wszystko. Świeccy konsekrowani nie tylko nie mogą ograniczać twórczych sił Kościoła, ale mają je pomnażać przez podtrzymywanie jego struktur i misji oraz przez ożywianie duchowości i miłości w organizacjach kościelnych¹⁹.

Komunia eklezjalna wymaga od członków instytutów świeckich przyjęcia trosk Pasterzy i równocześnie właściwej oceny, a także dowartościowania wytyczonej linii pastoralnej wewnątrz Kościoła. Jan Paweł II w nawiązaniu do wielu głosów biskupów podkreśla, że świeccy konsekrowani winni mieć większe zrozumienie dla potrzeb pasterskich Kościoła i świadomie dzielić jego troski i nadzieje oraz uczestniczyć w „trudach, planach i niepokojach, bogactwie duchowym i ograniczeniach”, a więc w komunii całego Kościoła²⁰.

Będzie to wypływać z szerszego zainteresowania problemami Kościoła oraz poczucia komunii ze wszystkimi stanami i grupami w Kościele. Konsekwencją tej komunii będzie również właściwe rozumienie tożsamości każdego ze stanów w Kościele oraz współpraca z nimi dla dobra Kościoła i realizacji jego zbawczej misji w świecie. Ujawni się tu też właściwe rozumienie Kościoła w całej jego różnorodności i bogactwie, a zarazem w jego jedności i uniwersalizmie²¹.

¹⁷ Jan Paweł II, *Do IV Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie*, s. 173.

¹⁸ Por. Jan Paweł II, *Ewangelizacja a instytucje świeckie. Do II Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, w: *Z Chrystusem w świecie*, s. 129; Kongregacja ds. Zakonów i Instytutów Świeckich, *Sekcja Instytutów Świeckich, Instytucje świeckie. Dokument informacyjny*, s. 152.

¹⁹ Por. Paweł VI, *Do I Światowego Kongresu Instytutów Świeckich*, s. 55; tenże, *Do odpowiedzialnych generalnych instytutów świeckich*, s. 67.

²⁰ Jan Paweł II, *Instytucje Świeckie: ich tożsamość i misja*, w: *Z Chrystusem w świecie*, s. 164; por. Światowa Konferencja Instytutów Świeckich (CMIS), *La vocazione e la missione dei laici nella Chiesa e nel mondo*, „Dialogo” 14 (1986) nr 69, s. 50.

²¹ Por. Komisja dla Instytutów Świeckich, *Refleksje teologiczne na temat instytutów świeckich*, s. 90; E. Pironio, *Formacja członków i rola odpowiedzialnych*, s. 122; J. Canivez, *Il senso del nostro lavoro comune*, „Dialogo” 1 (1973) nr 1, s. 17.

2. Świeccy konsekrowani a Kościół lokalny

Temat ten dotyka bardzo praktycznych kwestii i problemów związanych z codziennym życiem świeckich konsekrowanych. Przede wszystkim pojawia się problem relacji między instytutem i jego członkami a biskupem miejsca, w którym instytut funkcjonuje, tym bardziej, jeśli jest on zatwierdzony na prawach diecezjalnych. Kolejny problem, który się wyłania, to sposób i zakres zaangażowania w życie diecezjalne i parafialne oraz relacje z kapłanami w ramach tych wspólnot. Oba te zagadnienia zwykle są precyzyjnie określone przez konstytucje poszczególnych instytutów, gdyż warunkują zachowanie dyskrecji, do której są zobowiązani świeccy konsekrowani, a z drugiej strony, czy realizowana będzie misja świeckich konsekrowanych w ramach wspólnoty Kościoła oraz czy instytuty świeckie będą coraz bardziej znane i uznawane przez wiernych. Od tego w sposób bardzo istotny zależy żywotność instytutu oraz sprawa nowych powołań do tej formy życia. W takim również układzie przeprowadzona zostanie refleksja nad tym zagadnieniem.

a) Świeccy konsekrowani a biskup diecezjalny

Kościół powszechny ma swoje korzenie, żyje i przejawia się oraz realizuje swoją misję w Kościele partykularnym. Biskup jest pasterzem tego Kościoła, który został mu powierzony, by go prowadził do zbawienia i nim kierował. Świeccy konsekrowani, podobnie jak wszyscy inni chrześcijanie, stanowią część organizmu tego Kościoła, wpływając na komunie w ramach tej wspólnoty. Oni w sposób szczególny uczestniczą w realizacji misji Kościoła w sercu świata. Stąd niezbędny jest ich kontakt z biskupem danego miejsca.

W przeszłości relacje te kształtowały się bardzo różnie. Różne przyczyny sprawiały, że świeccy konsekrowani zachowywali tajemnicę, dystans i pewne odebranie od biskupa. Najczęściej wynikało to z braku wzajemnego zaufania spowodowanego nieznaną i niezrozumieniem charyzmatu świeckich konsekrowanych oraz określoną sytuacją polityczną i społeczną. Aktualnie podkreśla się rolę biskupa w życiu członków instytutów świeckich i wskazuje się, że jest on „pierwszym odpowiedzialnym za powołania”. Jego posługa rozwija się w trzech kierunkach: doskonałość konsekrowanych, uświęcenie wspólnoty i promowanie nowych powołań. To on ma troszczyć się o pogłębianie i rozwój życia Bożego, którym Duch Święty obdarowuje wspólnotę²².

J. Vilnet, biskup Lille, w oparciu o dokumenty Kościoła, nazywa każdego biskupa moderatorem, promotorem i strażnikiem zarówno Kościoła partykularnego jak i świeckich konsekrowanych. Wiąż świeckich konsekrowanych z biskupem jest niezbędna, gdyż jako strażnik stanowi on oparcie dla nich w wierności i realizacji ich charyzmatu oraz uznanym zasadom życia i czuwa nad właściwym im miejscem w łonie i misji Kościoła. Jako promotor wpływa na dynamizm duchowy instytutów świeckich przez ułatwianie formacji ich członków, właściwego im wymiaru ludzkiego oraz eklezjalnego. On jest tym, który integruje świeckich konsekrowanych w komunii z innymi stanami, ruchami czy grupami w Kościele, włączając ich w działalność

²² A. Scalabrini, *La vocazione degli Istituti secolari nella cura pastorale delle Chiese locali*, „Dialogo” 10 (1982) nr 55, s. 119-122.

ność pastoralną diecezji, szczególnie w duszpasterstwo powołań. Jako promotor może wreszcie inspirować świeckich konsekrowanych w ich działalności apostołskiej, wskazując konkretne cele i zadania do realizacji czy też konkretne środowiska lub problemy. Oczywiście zakłada to zachowanie właściwej im świeckiej fizjonomii²³.

Na Międzynarodowym Kongresie Powołaniowym w Rzymie w 1981 roku, zorganizowanym przez Kongregację Wychowania Katolickiego, E. Fiorentino wskazała, że biskupi mogą pomagać świeckim konsekrowanym we właściwym odczytywaniu znaków czasu w celu lepszego dostosowania ich apostołskiej obecności w świecie. Podkreślając dyspozycyjność członków instytutów świeckich, proponowała biskupom organizowanie spotkań z seminarzystami przygotowującymi się do kapłaństwa lub młodymi kapłanami, czyli tymi, którzy będą lub są przewodnikami młodych w wyborze powołania, by przedstawiać im specyfikę charyzmatu członków instytutów świeckich oraz uwrażliwić na wartość świeckości konsekrowanej²⁴.

Właśnie na tę kwestię wielokrotnie w swoich dokumentach zwraca uwagę CMIS. Zaleca ona świeckim konsekrowanym stałą i synowską relację z biskupami diecezji w celu wniesienia swego wkładu w życie duszpasterskie oraz wszelką możliwą pomoc, z zachowaniem oczywiście ich świeckiego charakteru. Jak zaznacza, służy to dobru również samego instytutu, gdyż jego działanie, rozszerzając się, stwarza możliwość wzrostu instytutu i lepszego poznania go przez Kościół oraz danie pozytywnej odpowiedzi przez tych, których Bóg powołuje do takiej właśnie formy życia. Będzie temu służyło np. propagowanie wśród biskupów i kapłanów dokumentów oraz informacji o podejmowanych przedsięwzięciach. Zakłada to również zaangażowanie ze strony hierarchii Kościoła zmierzające do lepszego poznania i zrozumienia natury oraz powołania świeckich konsekrowanych i poszanowania ich specyfiki²⁵.

Relacje z biskupem danej diecezji mogą posiadać niejako podwójny charakter: pośredni i dokonywać się poprzez instytut, tzn. poprzez reprezentację instytutu lub w jego imieniu, oraz bezpośredni, czyli dokonywać się indywidualnie i we własnym imieniu. Pierwszą relację uważa się za konieczną, druga zaś jest zależna od konkretnych sytuacji czy też zadań, które ma do spełnienia świecki konsekrowany. W przypadku pierwszej biskup nie musi znać z imienia i nazwiska świeckich konsekrowanych, którzy mieszkają i działają na terenie jego diecezji. Ważne jest, by był informowany o podejmowanych przez nich konkretnych przedsięwzięciach. Wszystkie te kontakty dokonują się jednak zawsze z poszanowaniem dyskrekcji właściwej członkom instytutów świeckich²⁶. Dopiero takie relacje tworzą grunt i umożliwiają realizację swej misji przez świeckich konsekrowanych w ramach Kościoła partykularnego czy lokalnego.

²³ J. Vilnet, *Gli Istituti secolari e le Chiese locali*, „Dialogo” 16 (1988) nr 78/79, s. 106-110; por. B. Pandolfi, (b.t.), „Dialogo” 29 (2001) nr 131, s. 23-24.

²⁴ *Che cosa chiedono e che cosa offrono gli Istituti secolari ai vescovi per la promozione di tutte le vocazioni?*, „Dialogo” 9 (1981) nr 51, s. 101-102.

²⁵ Por. CMIS, *Rapporto Istituti secolari – Chiese locali*, „Dialogo” 13 (1985) nr 65, s. 62-63; tenże, *Presentazione degli Istituti secolari alla Chiesa*, „Dialogo” 1 (1973) nr 6, s. 24-28; D. Boulet, *Importanza della presentazione degli Istituti secolari alla Chiesa*, „Dialogo” 17 (1989) nr 82/83, s. 83-88.

²⁶ (b.a.), *Gli Istituti secolari nel mondo dell'anno 2000*, „Dialogo” 15 (1987) nr 73, s. 45-52.

b) W komunii z Kościołem lokalnym

Mówiąc o Kościele lokalnym mamy na myśli przede wszystkim wspólnotę parafialną, jednak z odniesieniem do wspólnoty diecezjalnej²⁷. O konieczności komunii i współpracy z tą wspólnotą przekonani są praktycznie wszyscy, począwszy od Ojca Świętego przez episkopat, aż do poszczególnych członków instytutów świeckich i wszyscy wskazują na konieczność ożywienia tych wzajemnych relacji. Świeccy konsekrowani pozostają bowiem żywą częścią lokalnego Kościoła. Nie tylko karmią się tam słowem Bożym i sakramentami, ale aktywnie uczestniczą w życiu wspólnoty czy to parafialnej, czy diecezjalnej, współpracując z kapłanami²⁸.

Współpraca ta zakłada jednak pewne warunki. Przede wszystkim nie może ona naruszać specyficznego charakteru powołania świeckich konsekrowanych, tzn. syntezy świeckości i konsekracji, szczególnie nie może odbywać się kosztem zawodowego zaangażowania. Właściwym zadaniem świeckich jako ewangelizatorów jest budowanie Królestwa Bożego przez porządkowanie spraw tego świata według odwiecznego planu, który Bóg wpisał w jego naturę. Chodzi więc o wynikającą z powołania przemianę świata poprzez odkrywanie i wykorzystywanie tych wszystkich możliwości chrześcijańskich i ewangelicznych, które są już obecne i działają w rzeczywistości doczesnej świata. Ich bezpośrednim zadaniem nie jest więc instytucja i rozwój wspólnoty kościelnej, co stanowi działanie własne Pasterzy (por. LG 31). To rozgraniczenie Soboru Watykańskiego II przywołuje się niejednokrotnie w dokumentach i wypowiedziach odnośnie do świeckich konsekrowanych, by wskazać na odmierność charyzmatów i posług, które mają cechować ich działanie ewangelizacyjne. Wszystko to zaś w celu uniknięcia niebezpieczeństwa klerykalizacji posługi świeckich²⁹.

Oczywiście świeccy mogą i powinni czuć się również wezwani do współpracy z Pasterzami w służbie wspólnoty kościelnej, mającej na celu jej żywotność i rozwój, wykonując różne posługi, według łaski i charyzmatu, jakich Bóg zechce im udzielić. Trzeba stwierdzić, że nie zawsze ta współpraca jest łatwa, jednak odpowiedzialność za dobro wspólnoty jej się domaga³⁰.

W związku ze specyfiką instytutów świeckich i sposobem ich obecności w społeczeństwie, która z założenia jest dyskretna, porównywana do działania zaczynu w cieście, podkreśla się niekiedy, że może ona wpływać na pozornie mało znaczącą ich obecność w Kościele lokalnym czy w diecezji. Bardzo rzadko będzie wiadomo, że konkretny efekt jest skutkiem działania członków instytutów świeckich tym bar-

²⁷ To rozróżnienie na Kościół partykularny, tzn. diecezjalny i Kościół lokalny, tzn. wspólnota parafii, powołując się na *Christus Dominus*, przyjmuje bp J. Vilnet. – Por. *Gli Istituti secolari e le Chiese locali*, s. 104.

²⁸ Por. Jan Paweł II, *Instytuty Świeckie: ich tożsamość i misja*, s. 164; CMIS, *Rapporto Istituti secolari – Chiese locali*, „Dialogo” 13 (1985) nr 65, s. 63; (b.a.), *Evangelizzazione e promozione umana nell’esperienza degli Istituti secolari*, „Dialogo” 8 (1980) nr 43, s. 28-29; CMIS, *La vocazione e la missione dei laici nella Chiesa e nel mondo*, „Dialogo” 14 (1986) nr 69, s. 50-51.

²⁹ Por. P. V. Macca, *L’evangelizzazione e gli Istituti secolari*, w: *Nel cuore della storia. Gdli Istituti secolari e l’evangelizzazione. Atti del 2° Congresso mondiale degli Istituti secolari. Roma 24-28 agosto 1980*, pr. zb., Roma 1980, s. 66-67; P. Scabini, *Identit’ e missione dei laici alla luce della riflessione e della spiritualità degli Istituti secolari*, „Dialogo” 14 (1986) nr 69, s. 12-15.

dziej, że również ich reprezentacja instytucjonalna najczęściej nie jest widoczna ze względu na brak specyficznych środków działania. Nie mają oni możliwości ofiarowania Kościołowi lokalnemu bezpośredniego apostołstwa. Oddają jednak w tym samym czasie istotną posługę, jako prawdziwe ziarno, choć w sposób niewidoczny i nieznan³¹.

Komunia świeckich konsekrowanych z Kościołem lokalnym będzie polegała przede wszystkim na aktywnym uczestnictwie w życiu tego Kościoła z tym, co go bezpośrednio dotyczy, tzn. jego nadziejami i troskami, zamiarami oraz niepokojami, w całym jego duchowym bogactwie i ograniczeniach. Chodzi o otwartość i aktywne zaangażowanie. Jak podkreśla dokument CMIS, to uczestnictwo nie tyle ma polegać na konkretnej roli czy przyjmowaniu ściśle określonych posług, lecz na pogłębianiu życia duchowego wspólnoty³². Potem przychodzi to, co Jan Paweł II określa zrozumieniem „dla naglących pasterskich potrzeb Kościołów lokalnych”³³.

Wśród konkretnych przejawów tego zaangażowania można wymienić włączenie się w działalność ewangelizacyjną i formacyjną, np. katechizację, katechumenat, różne grupy parafialne o zasięgu lokalnym i ogólnym, a więc zaangażowanie właściwe po prostu świeckim. Paweł VI w *Evangelii nuntiandi* (nr 73) wspomina o posługach nie związanych ze święczeniami kapłańskimi, odpowiednich dla zagwarantowania specjalnych zadań samego Kościoła, podkreślając wśród nich rolę katechetów, animatorów modlitwy i śpiewu, posługę słowa Bożego lub opiekę nad potrzebującymi. Świeccy konsekrowani mają być niejako nauczycielami świeckiego zaangażowania i odpowiedzialności dla innych świeckich, których życie rodzinne i zawodowe odseparowało od takich form aktywności. Członkowie instytutów świeckich mają być dla nich punktem odniesienia w chrześcijańskim animowaniu rzeczywistości doczesnej. Chodzi o potrzebę formacji laikatu i ugruntowywania go w wierze, przekonaniach moralnych i umiejętności rozpoznawania znaków czasu. Jest to szczególnie ważne w odniesieniu do ludzi młodych, którzy wchodzą w różne środowiska domagające się ewangelicznego zacznym. Świeccy konsekrowani u boku kapłanów mogliby być dla nich szkołą świeckiej duchowości, stanowiącej syntezę ewangelicznego ideału i doczesnego zaangażowania³⁴.

Czasami wskazuje, że ich rola we wspólnocie Kościoła lokalnego to przede wszystkim rola lidera, tego, który pobudza energię innych i dopinguje. Jego cecharni mają być kreatywność, brak konformizmu, odwaga wobec nowości i zmian, pełne zaangażowanie w środowisko i rzeczywistość, w których żyje. To człowiek stannowjący kościelną awangardę w pozytywnym znaczeniu, energiczny, nie obawia-

³⁰ C. Bettiga, *Gli Istituti secolari nella Chiesa oggi: profezia e sfida*, s. 26-33; por. E. Tresalti, *L'impegno di evangelizzazione dei membri degli Istituti secolari*, „Dialogo” 6 (1978) nr 36, s. 110-113; tenże, *Gli Istituti secolari e la Chiesa locale*, „Dialogo” 29 (2001) nr 129, s. 11-15.

³¹ Por. J. J. Dorronsoro, *Cinquantesimo della „Provida Mater”*, „Dialogo” 26 (1998) nr 116, s. 6; L. Alvear, *Consacrazione secolare o secolarità consacrata*, „Dialogo” 23 (1995) nr 104, s. 7-8.

³² CMIS, *La vocazione e la missione dei laici nella Chiesa e nel mondo*, s. 52.

³³ Jan Paweł II, *Instytuty Świeckie: ich tożsamość i misja*, s. 164.

³⁴ Por. (b.a.), *Che cosa chiedono e che cosa offrono gli Istituti secolari ai vescovi per la promozione di tutte le vocazioni?*, „Dialogo” 9 (1981) nr 51, s. 101-102.

jący się zmian, ale z drugiej strony nie powodujący zamieszania, kontrowersji, otwarty i zaangażowany we wszystkie problemy, starający się rozwiązywać wszystko w duchu ewangelicznym, akceptujący krytykę. Współpracuje w lokalnym duszpasterstwie przestrzegając z pokorą i uległością wskazówek biskupa i jego współpracowników, w pełnej harmonii ze wszystkimi. Wymaga to wielkiej dyspozycyjności, jeśli chodzi o czas i energię³⁵.

Takie zaangażowanie w życie Kościoła lokalnego ma służyć poznaniu przez duszpasterzy problemów ludzi świeckich, wspólnemu szukaniu dla nich rozwiązań. Jest to również ważne pole dla dawania świadectwa innym i możliwość kształtowania świata według Bożego zamysłu. Ma to ogromną wartość przez wnoszenie ogromnego bogactwa doświadczenia świeckich konsekrowanych w życie Kościoła. Takie zaangażowanie w życie parafii jest zawsze ofiarowaniem i udostępnieniem swego daru do dyspozycji wszystkich³⁶.

W odniesieniu do katechizacji wypada tutaj dodać, że spojrzenie na zaangażowanie w nią świeckich konsekrowanych będzie zależało od specyfiki jej organizacji w poszczególnych krajach. Generalnie jak najbardziej może ona być polem apostołskiego działania dla członków instytutów świeckich, choćby nawet ze względu na ich formację, jaką posiadają, odpowiednio oczywiście do możliwości i zdolności. Działanie to może być bardzo bogate w owoce. Istnieją nawet instytuty, których charyzmat zakłada poświęcenie się katechezie³⁷. Zastrzega się jednak zawsze, że im świecki przyjmuje większą odpowiedzialność wewnątrz Kościoła, tym bardziej musi zwracać uwagę na specyfikę swego świeckiego powołania, unikając niebezpieczeństwa klerykalizacji. Z racji działalności katechetycznej nie może stracić nic ze swej wyrazistości świecki charakter ich powołania. W sytuacji jednak, gdy katecheza odbywa się tylko w środowisku parafialnym nie powinna stać się dla świeckich konsekrowanych zajęciem zawodowym, ale winna przebiegać niejako równoległe do wykonywanej profesji. Więcej, zaangażowanie w katechizację nie tylko nie może umniejszać czy osłabiać ich działania w zakresie wykonywanej profesji czy w sferze społecznej, ale ma pomagać przeżywać je w sposób bardziej pełny i kompetentny, co z kolei uczyni przesłanie ewangelizacyjne w ramach katechezy bardziej wiarygodnym i możliwym do przyjęcia, gdyż popartym świadectwem³⁸.

Oczywiście istnieją sytuacje czy szczególne miejsca, gdzie działanie misyjne i całkowite, bezpośrednie poświęcenie się życiu Kościoła we współpracy dla Ewangelii jest konieczne i naglące. Jest ono wtedy w pełni usprawiedliwione. Jednak za-

³⁵ Por. R. Poli, *Noi Istituti secolari*, „Dialogo” 3 (1975) nr 14, s. 20-21.

³⁶ Por. C. Checcacci, *Testo di apertura del IV Congresso*, „Dialogo” 16 (1988) nr 78/79, s. 75-79; A. Scalabrini, *La vocazione degli Istituti secolari nella cura pastorale delle Chiese locali*, „Dialogo” 10 (1982) nr 55, s. 119-122; (b.a.), *Gli Istituti secolari nel mondo dell'anno 2000*, s. 48-50.

³⁷ O obecności katechezy w charyzmacie wspomina m.in. Instytut Misjonarek Niepokalanej – Ojca Kolbego. Również o licznych udziale w katechizacji wspomina Instytut Świecki Misjonarek Chrystusa. – Por. *W sercu świata. Świeccy konsekrowani*, red. M. Piotrowicz, L. Rutowska, Kraków 1999, s. 61 i 82.

³⁸ Por. M. Albertini, *La missione degli Istituti secolari in America Latina*, „Dialogo” 10 (1982) nr 55, s. 106-115; P. V. Macca, *L'evangelizzazione e gli Istituti secolari*, s. 69-72.

znacza się równocześnie, że w takich sytuacjach winna być realizowana wyjątkowa formacja wrażliwości, mentalności i otwarcia, które zawsze ułatwią świeckiemu konsekrowanemu zachowanie właściwej jego powołaniu obecności w Kościele. Jego świeckość winna zawsze pozostać nienaruszona i klarowna, daleka od choćby najmniejszego popadnięcia w pokusę klerykalizacji. Tylko taka postawa jest też gwarancją efektywności podejmowanego działania. Oni muszą pozostać wierni swojemu świeckiemu powołaniu i świeckiej naturze, a wszystkie rodzaje działań świeckich konsekrowanych muszą być dostosowane do ich świeckiego posłannictwa i właściwym świeckim zadań³⁹ Eklezjalny wymiar swego powołania realizują oni bowiem zawsze jako świeccy, choć jeszcze ściślej związani z Kościołem przez fakt swej konsekracji.

³⁹ Por. tamże, s. 72-73.